

По-п'яте, не було враховано, що реформування економіки в ринковому напрямі є не самоціль, а лише механізм вирішення соціальних питань. Досвід повоєнної Європи підтверджує, що визначальним був принцип саме соціальної спрямованості реформування економіки.

По-шосте, доцільно також відзначити, що сучасні проблеми в цукровій промисловості України є значною мірою похідними від кризи державного управління, викликані поспішністю і непідготовленістю переходу від адміністративно-командних методів управління економікою до ринкового регулювання.

Отже, перелік наведених негативних чинників та необхідність їх відвернення ще раз підтверджують необхідність мати власну модель трансформаційних перетворень економіки і суспільства, засновану на ліберальній ідеї, яка дозволить на належному рівні забезпечити економічну безпеку як підприємств цукрової промисловості так і держави загалом.

Література

1. Дацків Р. М. Економічна безпека держави в умовах глобальної конкуренції / Р.М. Дацків. – Л. : Центр Європи, 2006. – 160 с.
2. Ткаченко А. М. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Venu/2010_1/21.pdf
3. Шлыков В. Экономическая безопасность предприятия / В. Шлыков // РИСК. – 2016. – №6. – С. 61 – 63.

Борис ЯЗЛЮК

д.е.н., професор, декан факультету
аграрної економіки і менеджменту

Тернопільський національний економічний університет

МЕХАНІЗМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Існуюча на сьогоднішній день в Україні ситуація в питанні державної підтримки харчових підприємств вкрай незадовільна, має потребу в глибокому вивченні й удосконалюванні, згідно із чим найбільш важливі висновки й пропозиції за результатами проведеного нами дослідження можна сформулювати в такий спосіб:

1. Успішне вирішення завдання організації ефективної роботи харчових підприємств передбачає можливість залучення в галузь необхідної кількості матеріальних і грошових ресурсів (інвестицій). Причому, вивчення закордонного й вітчизняного досвіду забезпечення ресурсами продовольчої сфери показало, що для цього необхідно регулювання даного процесу з боку держави.

2. З урахуванням галузевої специфіки виникає необхідність винесення на теоретичний рівень і усвідомлення в державному масштабі принципу пільговості при наданні коштів агропродовольчому сектору на поворотній основі.

3. До числа головних недоліків системи ресурсного забезпечення харчових підприємств належить відсутність стабільності через постійну зміну форм кредитування, систем інвестування, страхування й ін.

4. Порівняльний аналіз різних методів забезпечення підприємств галузі позиковими коштами, що застосовувалися в останні роки, демонструють найбільшу ефективність механізму пільгового кредитування зі спеціального фонду, у силу чого саме даний механізм доцільно удосконалювати й розвивати.

5. Аналіз практичних аспектів інституційної підтримки інвестиційної діяльності харчового виробництва, і особливо, здійснюваної за допомогою пільгового кредитування, дозволив сформулювати наступні твердження:

– удосконалювання діючого механізму надання коштів харчовим підприємствам можливо за допомогою застосування кредитних ліній і введення поставок ресурсів у галузь відповідно до логістичної системи “just in time” (“точно в строк”);

– практично всі кредити, видані прямо товаровиробникам, у строк погашені не були, причому найбільш ефективною виявилася схема надання ресурсів галузі через безпосередніх виробників продукції, що також дозволяє розширити коло фактичних позичальників;

– зворотність коштів залежать від їхніх розмірів і практично не пов’язана з організаційно-правовою формою позичальника, а, отже, підприємствам доцільніше надавати невеликі суми, які вони можуть реально погасити;

– при незмінності виробничої спрямованості лізингових операцій відбулося значне подорожчання техніки, що поставляється, що у цей час практично не оплачується лізингоотримувачами.

6. В аспекті інституційного регулювання економіки поставлене й вирішене завдання оптимального перерозподілу ресурсів у рамках прямих дотацій і фонду пільгового кредитування з державного й місцевих бюджетів для найбільш ефективного забезпечення товаровиробників коштами на покриття періодичних витрат з використанням частини бюджетних асигнувань на кредитування по двох варіантах: видача пільгових кредитів по чинному законодавству; виділення коштів на страхування кредитів і компенсацію третини дисконтної ставки при залученні ресурсів комерційних банків

7. Аналіз фактичної діяльності окремих харчових підприємств дозволив визначити показники комплексної економічної оцінки їх ресурсного потенціалу, що охоплюють різні аспекти діяльності й дозволяють повніше використовувати інвестиційні ресурси

8. Запропоновано систему концептуальні (стратегічні) заходи щодо удосконалюванню механізму інституційної підтримки харчового виробництва, що зачіпають основні принципи забезпечення підприємств ресурсами на поворотній основі, і тактичних методів (в управлінських, юридичних, психологічних і фінансово-економічних аспектах) по вдосконалюванню впливу на існуючі взаємини сторін.

Розроблені й узагальнені стратегічні заходи включають:

– перехід до програмно-цільового принципу виділення коштів на підтримку галузі, що може дати саме пільгове кредитування, правильно організований механізм якого, в автономному режимі оптимізує розмір підприємства, а, отже й раціонує кошти;

– реструктуризацію боргів підприємств;

– знаходження перспективних форм залучення в галузь додаткових матеріальних і фінансових ресурсів комерційних структур. Для реалізації подібного роду цілей можливе використання:

1) Схеми державно-комерційного фінансування поточних витрат підприємств (як різновид заставних операцій держави із харчовою продукцією). Її позитивним моментом є постійність фінансування для підприємства, нові ринки й доходи для банку, можливість часткового вирішення фермерської проблеми для держави.

2) Схеми інвестиційного державно-комерційного фінансування із залученням коштів комерційних структур і компенсацією частини відсотків з бюджету. В числі її позитивних моментів - ліквідація принципу зрівняльного розподілу коштів, процентна ставка, що дає позичальникові можливість «не закрредитовуватися»;

– автоматичне покладання функцій контролю на банки; зниження бюджетних витрат з одночасним залученням інвестицій у галузь;

– залік зустрічних фінансових потоків: податків банків, що здійснюють пільгове кредитування і компенсаційних платежів по кредитах;

– залікове погашення боргів харчовою продукцією.

Тактичні заходи щодо вдосконалювання забезпечення харчових підприємств капіталом повинні містити в собі посилення роботи з позичальниками з метою підвищення зворотності коштів, і можуть застосовуватися вже сьогодні, у рамках діючих механізмів. У групі цих заходів ми виділяємо:

- удосконалювання методики визначення економічного стану, ресурсного потенціалу підприємства й ін.;
- здійснення лізингових операцій на регіональному рівні;
- використання вексельного й товарного кредиту;
- удосконалювання страхування як фактору антиризикового управління при здійсненні кредитування;
- створення відділів експертної оцінки при регіональних керуваннях
- удосконалювання договірних (юридичних) і психологічних (мотиваційних) аспектів відносин при державній підтримці харчового виробництва.

9. Виходячи з мети визначення максимуму позитивного ефекту й мінімуму негативних наслідків для всіх учасників і резюмуючи розгляд окремих заходів, нами розроблена комплексна методика дослідження й удосконалювання механізму інституційного регулювання й підтримки харчового виробництва за допомогою забезпечення підприємств позиковим капіталом і дотримання загального балансу інтересів сторін. Розглядаючи цей процес, ми виділяємо суб'єкт, об'єкт, гарантії й формант позички, аналізуємо вплив на них стратегічних і тактичних заходів. Саме в цьому ракурсі вирішується питання про взаємозалежність окремих заходів з використанням законів формальної логіки й побудовою табличної інтерпретації дерева рішень, коли останні виступають переважно як зв'язані завдання з більш глобальними.

10. Побудований нами прогноз дозволяє зробити висновок, що стратегічні заходи хоча й більше ефективні, але на сьогоднішній день важкі у практичному застосуванні, вимагають до себе комплексного підходу, тоді як тактичні, при всій їхній практичній значимості, дають ефект тільки в окремих сегментах процесу забезпечення галузі позиковими коштами.

11. Варто особливо підкреслити, що всі заходи щодо вдосконалювання інституційної підтримки харчових підприємств на сьогоднішній день досягають поставленої мети лише частково. Хоча, проблема позначена, сьогоднішній стан економіки такий, що буде потрібен значний час для її вирішення. Проведене нами дослідження виявило необхідність подальшого аналізу проблеми інвестиційної діяльності харчових підприємств як мінімум, по наступних п'яти напрямках:

- по-перше, для застосування схем державно-комерційного кредитування на практиці виникне необхідність визначення фактичної потреби підприємств в кредитах банків і одночасно необхідність пошуку джерел коштів бюджету;
- по-друге, для результативного масового кредитування господарств необхідний пошук можливих шляхів впливу банків на виробничий процес позичальника з метою наступного своєчасного повернення кредиту, у першу чергу, на структуру виробництва й витратами механізму, канали реалізації, управління персоналом і т.д.;
- по-третє, необхідна детальна розробка пільгового лізингового механізму в галузі за участю комерційних банків;
- по-четверте, можлива розробка конкретних умов кредитування (включаючи моделювання оптимальної суми кредитів) для різних типів підприємств;
- в-п'ятих, що найбільше важливо, перелік заходів щодо удосконалювання інституційної підтримки інвестування харчових підприємств є відкритим і може надалі доповнюватися й видозмінюватися.